

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Qvatvor Conseqventibvs Pertexens, Quae post beatum S. Xauerij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

18. Instauratur Christianitas in Mauro insula.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

pe in solo nouos, boni omnis per tot ante sæcula sterili, & inanis.

Geſta nunc eorum à Mauro inſula ordiamur; eò ubi perlatum de reditu Patrum, quadriennio poſt quàm inde abſuerant, tanto repente omnium adplauſu vulgatum eſt vt pagi omnes littoralès in portum confluerint, ſublatis in cælum manibus, ſletu gaudio, cantibus & teneritate intimæ beneuolentiæ planè non barbara, gratulaturi ſibi eorum aduentum, ex quo fiebat perſpicuum, non fuiſſe in iis Chriſti fidem extinctam, quamuis illam ad tempus debilitatis ſuæ conſcij, mente tacita præſciſſent, ne conficerentur Maurorum gladiis, ſi apertè rebus illam eſſent profeſſi: nunc Patrum erecti præſentia, & ope, citra quam vitæ adire iacturam metuerant, nihil ſe iam timere, ſeque illam audenter propalare. Et vero poſtridiè viſiturmatim è montibus matres, patreſque deſcendere cum liberis paruulis quos Chriſtiano lauacro initiandos deferebant, præfati, quod darent Patribus ſe nihil habere præterea, ſed probè animo retinere, horum ſalutem puerorum pro grandi theſauro iis eſſe, cuius deſiderio illuc eſſent aduecti: illo itaque die Prancudius, Gomezius, & F. Ferdinandus, quinquaginta ſupra centum luſtrarunt, maioris numeri fauſtum pignus; paucis enim deinceps diebus ad mille, nondum trimulos Chriſto aggregarunt: noctes ſub dio integras ducebant parentes, dum optata ſorte illorum infantès renaſcerentur Chriſto, quos dum Sacerdotum recipiebant è manibus, præter alia, effuſi gaudij, argumenta, Saracenis qui magno numero ad celebritatem illam vndique aderant, ex probabant ſuorum Caſcigum venalem, & mercenariam caritatem, vt qui nec linguam nec digitum ob ſalutem cuiuſquam, niſi pretio mouerent, cum è contrario Societatis homines procul gentium aduolarent, ſuæ huius vitæ iactura facili, æternam omnibus allaturi vitam modo ne illam reſpuerent. Pueros adulti: ordine ſequebantur, numerofus populus, partim Mauri, partim & ethnici, iucundo ſi vſquam ſpectaculo, cum noſtro concionatore, annuntiante populis legem Chriſtianam, eiſque tenacibus promittente beatam immortalitatem, totum ſubſultans auditorium in lætos clamores, & tripudia ſoluebatur, iurabantque omnes, ſe vita prius, quam de Chriſti lege, legiſque officiis deceſſuros. Ab hoc illa etiam peruiſta difficultas, quæ muro velut ahe- neo, intercludebat conuerſionem barbarorum; nexus videlicet coniugiorum indiſſolubilis. Erat iis in more legitimo poſitum, vna tamdiu coniuges viuerent, quamdiu illis inter ſe optimè conueniret; vtrumuis alterius cœpiſſet fatieras, vel vreret odium, ſuas illum ſibi reſ habere iuberet. Aliasque nuptias meditatus, priorum fructus, nimirum filios cum eo partiretur: nam perpetuandi ad vſque obitum matrimonij lex, viſa illis hæcenus pondus intolerabile, conſenſione populi vniuerſi, ſcianta nihilominus, ſancitaque demum eſt. Quod vero deinde infelici præteritorum annorum experientia pateret non duraturos conſtanter neophytos in ſuſcepto Chriſti Dei cultu, niſi ſequaces Mahometis inter quos agebant, inhiberet ab iniuriis viſ maior, quibus dirè illos oppri-

Q 3

mebant,

18.
Inſtauratur
Chriſtiani-
tas in Mauro
inſula.

mebant, ab hoc Præfectus armorum Henricus Sa cum classe valida Molucum adiit sed commodum inermi, & placido, nedum incruento tractatu res omnis confecta est: legatos à Mauris illico accepit, quibus rogabatur ne ulterius tenderet, in Christianorum securitatem, & tutelam si venisset, Societatis Patribus curandam permetteret qui plus essent ad eam candore agendi, & amore, quam ipse armis effecturi; quod ita uti sponderant euenit, Galelea dumtaxat excepta, pago multis incolarum millibus frequenti, sed Mauris aliquanto pluribus quàm Christianis quos proinde illi tanta violentia diuexarant, ut ad Mahometem illos adigerent, nunc discessionis sacrilegæ pœnitentiæ ducti veniam poscebant, ad quam erant à Mauris necessario separandi ne iteratis illorum iniuriis reuoluerentur in apostasiam, arma ita que Henricus dum expedit, ut Christianos à Mauris expediat, diuino consilio euentum res nacta est omni opinione, ac voto meliorem. Obtinebat pagum Dynasta Maurus, Tioliza nomine, vir inter suos princeps, & seclusa sectæ superstitione satis probus: is petito Henrici affatu, interrogauit equonam aliò spectarent eius arma, quàm ut Christianis suis redonaret pristinam religionis libertatem? respondit Henricus, id vnum, se agere. Cui Maurus, spero te, ait, fore huius optati non modo competentem, sed alterius quoque optabilioris; iam enim Patrum alloquio diuinitus incitus, Christianismi desiderio tenebatur. Intra oppidum regressus concionem populi aduocat; & suos seorsim ex edito compellans Saracenos; Pridem sibi compertum asserit; certò nusquam alibi securitatem esse sempiternæ salutis, nisi vna in lege Christiana; sibi tunc, serius licet, fixum animo esse illam profiteri; qui secum sentirent, parique ad eam studio ferrentur, ad se accederent; seiunctim reliqui tantisper confisterent. Dixerat, statimque læta omnium & concors ad murmuratio adplausit inuitanti, ac velut vnumquemque manu Deus ad illum traheret, omnis vltro ad illum populus concessit. Ad quem mox ita magnificè de religione Christiana dixit, ut esset perspicuum verba illi eodem à spiritu suggeri qui pectus illius diuino suo lumine implerat. Clausit vero sermonem, vetans sui gratia, vel metu, ad baptismum quemquam accedere; sed ob solam animæ salutem, sponte, ac libere; nam si quis deinde abiectam Maurorum sectam resumeret, omnino capite luiturum: atque hic faustis omnium vocibus, & consensu probata admissaq; lex Christiana, cum adiunctis deinceps aduersus desertores pœnis, ita ex diuiso in Mauros, & apostatas populo, vnus in Christum coaluit populus, nostri conciliandis his cum Ecclesia, aliis baptizandis extemplo manum admouerunt. Præire omnibus ad Sacrum fontem Tioliza voluit, secuta nobilitas, demumque ad vsque infimum populus, & proletarij; vniuersi autem exinde in posterum ut religionis eiusdem, sic patris concordie vinculo colligati.

19.
Fidei success.
in Ternate,
& Baciano.

Ternate similiter negotium fidei prospere gerebatur, haud quidem adeo eius urbis bono, quam adiacentium insularum: tyranni Aëij, perfidiosi & Mahometaniferus timor, Ternatenfes à fide auertebat, si quem

Patres